

Vabaühenduste liit EMSL üldkoosolek, 27.05.2016

Kultuurikatel, Tallinn

Päevakord:

- Koosoleku juhataja, päevakorra, protokollija ja häälte lugejate kinnitamine
- 2015. aasta aruande tutvustus, arutelu ja kinnitamine
- Nõukogu liikmete arvu otsustamine, liikmete valimine
- Hääletustulemuste avalikustamine ja protokoll kinnitamine

Tulevikuvaade:

Kodanikuühiskonna arengulugu ja EMSLi roll selles. Mari-Liis Jakobson.

Arutelu: millise muutuse järelle on kodanikuühiskonna arengus vajadus? Mis seada prioriteediks EMSLi strateegias 2017-2020

EMSL 2015

Aastatel 2013-16 loeb EMSL oma peamisteks ülesanneteks:

- käivitada Eesti üldhariduskoolides programm, kus gümnaasiumiõpilased käivad ühiskonnaõpetuse tunni raames vabariiklaste õppides kohalikes vabariiklastes praktikal.
- aidata Eesti vabariiklastel tõsta oma legitiimsust, läbipaistvust ja vastutavust, et ühendused oleksid neis osalevatele ja nendega kokku puutuvatele inimestele heaks demokraatia ja koostöö kooliks.
- saavutada Eesti vabariiklaste kohta riiklikus registris kogutavate andmete muutmine tasuta kättesaadavaks ja kergesti kasutatavaks kõigile soovijatele, et avalikkusel oleks paremad võimalused saada infot vabariiklaste kohta ja hinnata nende töö tulemusi.
- osaleda avalikes diskussioonides kodanikuühiskonna teemal, käivitada ise ning aidata käivitada ettevõtmisi, mille kaudu inimesed saavad häid kogemusi avalike asjade arutamises, otsustamises ja elluviimises osalemisest.
- aidata ühtlustada vabariiklaste riigipoolse rahastamise põhimõtteid, saavutades ühenduste ja avalikkuse huvidele vastavad reeglid ja nende järgimine nii projekti- kui ka tegevustoetuste jagamisel, aga ka ühenduste maksumoodustuste osas.
- seista Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioonis kokku lepitud kodanikualgatuse ja avaliku võimu koostööpõhimõtete järgimise eest ning tõsta kummagi poole teadlikkust nendest põhimõtetest.
- koondada vabariiklaste seisukohti ja kaitsta nende huve ühendusi puudutavas õigusloomes ja arengukavades.
- koolitada ja nõustada vabariiklaste ning nende partnereid ühenduste arenguks ning tulemuslikuks koostööks olulistel teemadel.
- koguda, toimetada ja levitada vabariiklaste tegevuseks olulist informatsiooni eesti ja vene keeles.
- levitada maailmas infot Eesti kodanikuühiskonna saavutuste ja õppetundide kohta ning tuua Eestisse infot muu maailma headest praktikatest.
- Strateegiat viime ellu kolme peamise tegevussuuna kaudu, mida toetavad läbimõeldud võrgustikutöö ja mitmekülgne infojuga.

VISIOON: Eestis on tugev kodanikuühiskond, kus inimesed tahavad, saavad ja oskavad olla head, arukad ja aktiivsed kodanikud.

VABAÜHENDUSTE
HUVIDE KAITSE

VÕIMEKAD
VABAÜHENDUSED

HEA KODANIKU
KASVULAVA

LIIKME- JA VÕRGUSTIKUTÖÖ

HEA KODANIKU INFOKANALID

Strateegiliste ülesannete täitmine

Käivitada
üldhariduskoolides
programm

Vabaühendused kui
demokraatiakool

Vabaühenduste
andmed tasuta
kättesaadavaks

Osaleda avalikes
diskussioonides ja
käivitada neid

Aidata ühtlustada
riigieelarvest
rahastamise
põhimõtteid,
maksusoodustused

Seista EKAKi
koostööpõhimõtete
järgimise eest

Koondada ja kaitsta
vabaühenduste
seisukohti

Koolitada ja nõustada
partnereid

Koguda, toimetada ja
levitada eesti ja
venekeelset
informatsiooni

Levitada maailmas
infot eesti
kodanikuühiskonnast

TEGUTSEMISKESKKOND

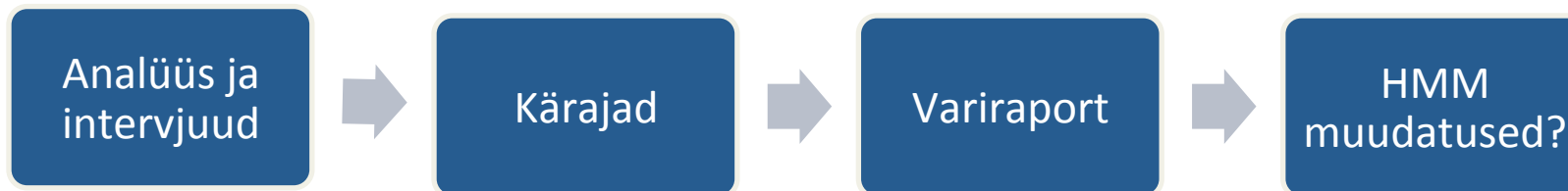
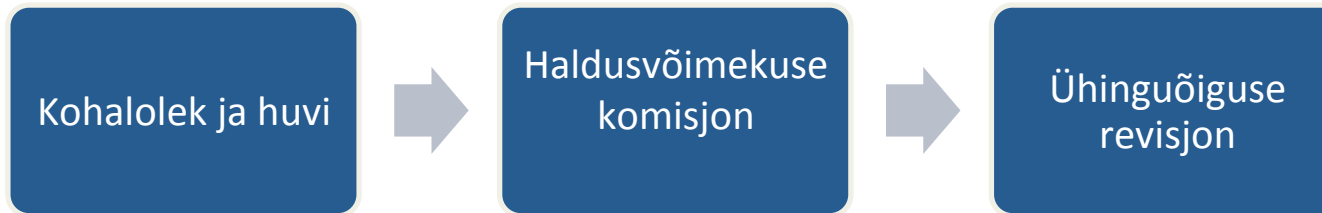
1. VALITSUSE VAHETUS:
tegevuskava,
koostöövormid

2. RAHA: riigi raha, EL raha,
annetused

3. KOOSTÖÖ: Eesti
kodanikuühiskonna
arengukontseptsiooni
hindamine, avatud valitsemine

VÕIMEKAD VABAÜHENDUSED

VÕIMEKAD VABAÜHENDUSED

VABAÜHENDUSED KUI
DEMOKRAATIAKOOL

TULEVIKUGRUPI
NÕUSTAMISPROGRAMM JA
KOOLITUSED

KEVADKOOL: KOOSLOOME

SUVEKOOL: LEGITIIMSUS,
AVATUS, VASTUTAVUS

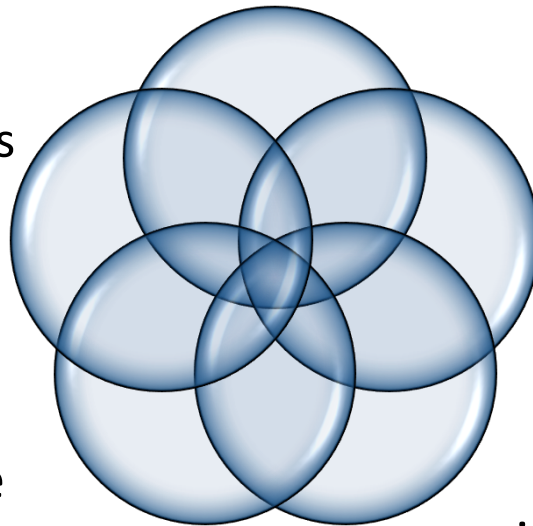
Vabatahtlik
tegevus

Kodanikuharidus

Avatud
valitsemine

Annetuste
kogumine

Sotsiaalne
innovatsioon

HEA KODANIKU KASVULAVA

KOGUKONNAPRAKTIKA
755 ÕPILASE, 10 KOOLINI

KODANIKUHARIDUSE
KOALITSIOON
- ET PROGRAMMID
OLEKS LÄBIMÕELDUD JA
MÕJUSAD

KODANIKUHARIDUSES
OSALEVATE
VABAÜHENDUSTE
ANDMEBAAS

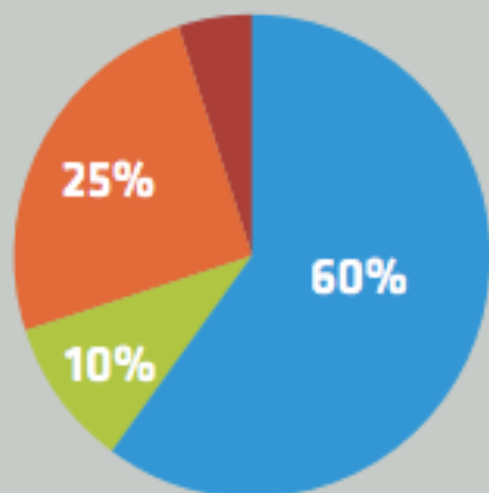
Hea Kodaniku infokanalid

Dorpatensis ETNA Eestimaal Eesti Assotsiatsioon "Anti-AIDS" Eesti Ehitusteabe Fond Eesti Euroopa Liikumine Eesti Haridusfoorum Eesti Harrastusteatri Liit Eesti Ingerisoomlaste Liit Eesti Inimõiguste Instituut Eesti Inimõiguste Keskus Eesti Juristide Liit Eesti Kennelliit Eesti Külaliikumine Kodukant Eesti Lasterikaste Perede Liit Eesti Lihasehaigete Selts Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit Eesti Loomakaitse Selts Eesti Lugemisühing MTÜ Eesti Mitmekultuuriline Assotsiatsioon Eesti Muinsuskaitse Selts Eesti Muusika Jäädvustamise Fond Eesti Naabrivalve Eesti Naiste Koostööketi Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus Eesti NATO Ühing Eesti Noorte Naiste ja Noorte Meeste Kristlike Ühingute Liit Eesti Noorteühenduste Liit Eesti Omanike Keskliit Eesti Piibliselts Eesti Psoriaasi Liit Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts Eesti Rahvuskultuuri Fond Eesti Reumaliit Eesti Sclerosis Multiplex'i Ühingute Liit Eesti Seksuaaltervise Liit Eesti Skautide Ühing Eesti Suhtekorraldajate Liit Eesti Suurperede Abistamise Selts Eesti Vabaharidusliit Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit (EVPIT) Eesti Vähiliit Eesti Väitlusselts MTÜ Eesti Õpilasesinduste Liit MTÜ Eesti Üliõpilaskondade Liit Eestimaa Looduse Fond Eluliin Fenno-Ugria Asutus Heateo Sihtasutus Hooandja Junior Achievement Eesti SA Keskkonnaõiguse Keskus SA Kodanikukoolitus Korruptsioonivaba Eesti Lapse Huvikaitse Koda Lastekaitse Liit Linnalabor MTÜ Loomus Maarja Küla Sihtasutus Miikaeli Ühendus Mondo MTÜ Naerata Ometi MTÜ Noored Kooli Sihtasutus Perede ja Laste Nõuandekeskus Pille Lille Muusikute Fond Pärnu Vabahariduskeskus Päästeliit R.A.A.A.M. SA Pelgulinna Sünnitusmaja Toetusfond Serve The City Sillamäe Lastekaitse Ühing SOS Lasteküla Eesti Ühing Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik Tallinna Lastehaigla Toetusfond Tallinna Puuetega Inimeste Koda Tarbija Kaitse Ühendus UGANDI Tartu Eluasemefond Tartu Kultuurkapital Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond SA Tartu Ülikooli Üliõpilaskondade SA Tartumaa Põllumeeste Liit Tartumaa Rahvakultuuri Keskselts Teeme Ära Sihtasutus

LIKMEMD

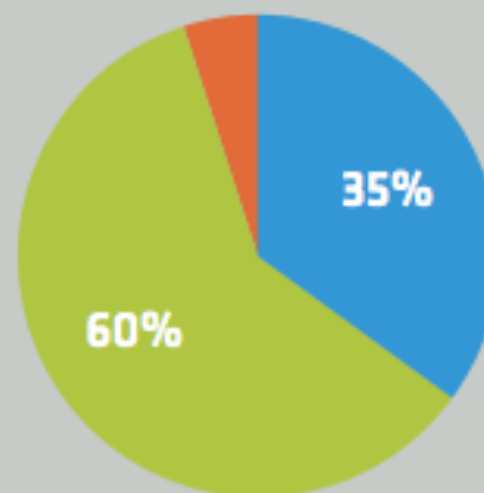

Milline on EMSLi tähtsaim roll ühiskonnas?

- Kodanikuühiskonna ja vabaühenduste huvide eest seismine
- Kodanikuühiskonna-alase info jagamine
- Vabaühenduste võimekuse tõstmine
- Uute tegevuste algatamine

Olen rahul sellega, kuidas EMSL liikmeid kaasab

- Nõustun täielikult
- Pigem nõustun
- Ei oska öelda

EMSLil oli aasta lõpus 107 liiget, mitmed neist
katusorganisatsioonid

EMSLi liikmed on kõige ägedamad
vabaühendused

EMSL on liikmesorganisatsioon

EMSLi liikmed on eeskujulikud liikmemaksu
maksjad

Liikmed võiksid julgemaltki tõstatada teemasid

EMSL ON .... TEMA INIMESED

RAHAASJAD

	2011	2012	2013	2014	2015
Käive	318 026	181 048	286 268	310 956	279 132
Kohustused	58 860	50 723	39 416	54 872	37 105
Omakapital	76 590	68 725	57 791	62 329	59 929
Tulem	-5 911	-7 865	-10 934	4 538	-2 400

Tulude jaotus 2015:

	Summa (€)	Osakaal
Projektitoetus	169 562	61%
Tegevustoetus	60 000	21%
Omatulud	49 570	18%
KOKKU	279 132	

Kulude jaotus 2015:

	Summa (€)	Osakaal
Tööjõukulu	163 830	58%
Projektid	104 704	37%
Muud kulud	13 011	5%
KOKKU	281 545	

TEGEVUSPLAAN 2016

Me igapäevane töö tagab **vabaühenduste kaasatuse ja esindatuse otsustes**, lisaks juhime eestkosteprotsesse seal, kus vabaühenduste vajadused muutusteks kõige teravamad ja/või vajab alustatu lõpetamist: annetamist soodustav õiguskeskkond, vabatahtlik tegevus, sotsiaalsete ettevõtete õiguslikud alused.

Vabaühenduste rahastamise **andmed on avalikult kättesaadavad.**

Rahastamispraktikate korrastamiseks teeme tööd poliitilise rahastamise vähenemise nimel, sh ettepanekud HMNi ja nn katuseraha korrastamiseks. EMSLi ettepanekud toetavad tegevuskeskonna paranemist, ega vähenda rahastamisallikatele ligipääsu, arvestavad tasakaaluga riigi ja KÜ ülesannete vahel

Osaleme **EKAKi kuulamise ning kolme komisjoni istungi ettevalmistamises**: anname sisendi, ärgitame kodanikuühiskonna rollidest rääkima; (2) Avalikus diskussioonis viitame EKAKi põhimõtetele, põhjendame seoseid. (3) otsime koostöövisiooni tulevikuks

Osaleme sihikindlamalt ja aktiivsemalt **Arvamusfestivali sisu loomises**, et kodanikuühiskonna teemad oleksid programmis ja vabaühendused nähtavad.

Kogukonnapraktika on plaanijärgselt laienenud: noored kaasatud, osalevad vabaühendused ja õpetajad on toetatud ja koolitatud. Programmil on oma mõju hindamise metoodika ning korraldatud info kogumine mõju mõõtmiseks

Tugime vabaühendusi strateegiliseks huvikaitseks ja poliitikakujundamises osalemiseks

Jätkame **venekeelse arenguprogrammi läbiviimist** ning kaasame tegevustesse uusi vabaühendusi, et EMSL oleks vene töökeelega vabaühenduste seas enam tuntud ja arvestatud"

Koordineerime **annetusi koguvate vabaühenduste võrgustikku**, et annetuste kogumise hea tava leviks, oleks mõistetud ning hea annetuste koguja märk kasutuses.

EMSL teenib kvaliteetsete tellimuskoolitustega piisavalt omatulu

Igapäevane **kodanikuühiskonna info ning ka arvamused kodanikuühiskonna teemadel on nii eesti kui vene keeles jagatud** ning jõuavad rohkemate lugejateni.

Eesti **vabaühenduste elujõulisuse areng on jälgitud ja
kommunikeeritud**

Kodanikuühiskonna **aasta silmapaistvamad organisatsioonid ja
eestvedajad** on traditsiooniliselt esile tõstetud

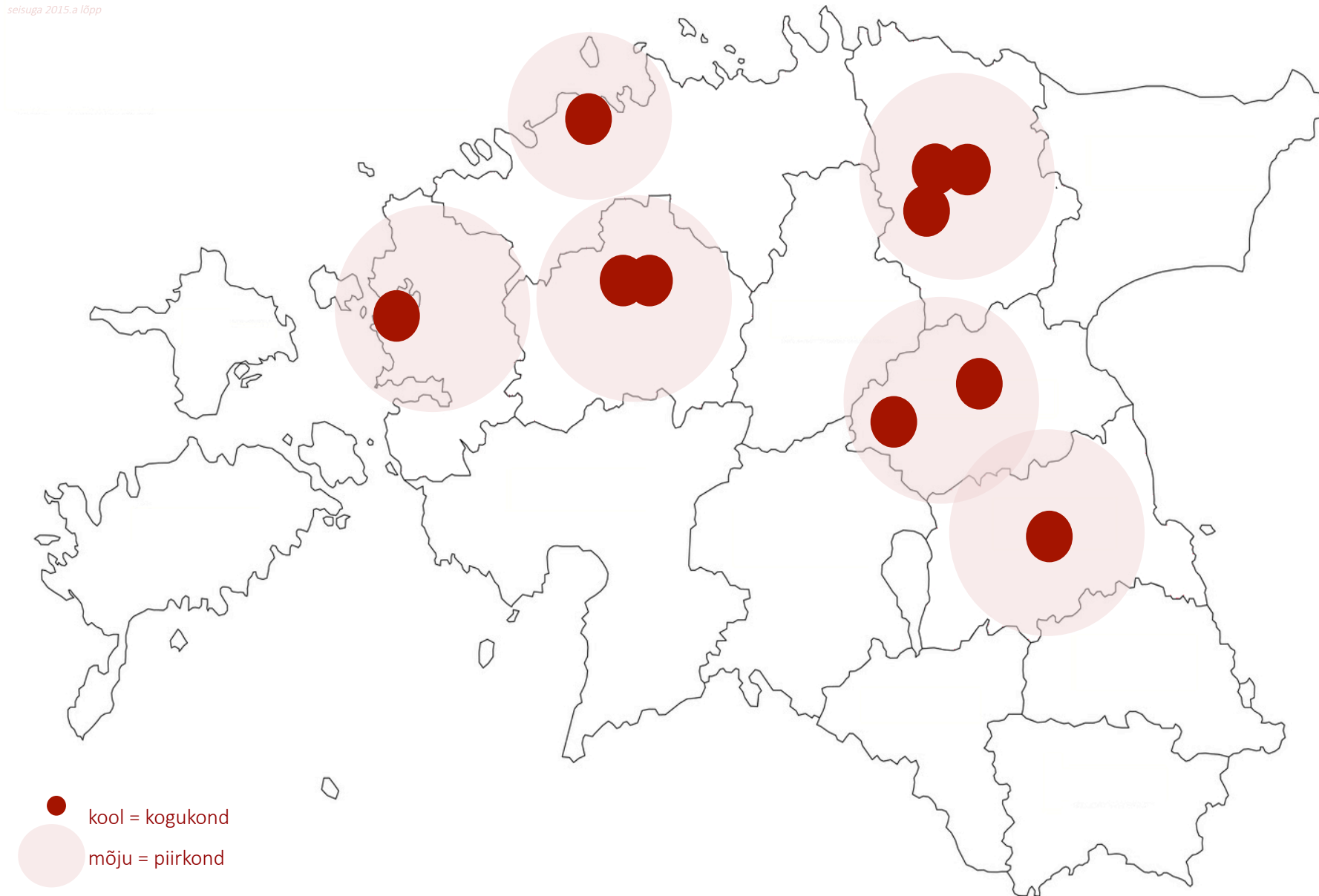
Vabaühendusteni jõuab enam infot maailmapraktikatest, me enda
võrgustikes teatakse Eestis toimuvast

EMSLi liikmed on kursis ja räägivad kaasa EMSLi seisukohtades
ning osalevad me tegevustes. Kontor on kursis liikmete tegevuse,
huvide ja ootustega EMSLile.

EMSLi ühiskondlik roll on liikmetega kokku lepitud ja
tegevusvalikud aastateks 2017-2020 paigas. 25. sünnipäeva
tähistamisel vaatame tagasi kodanikuühiskonna arengusse ja EMSLi
rollile selles

KOGUKONNAPRAKTIKA

seisuga 2015.a lõpp

KODANIKUHARIDUSEGA TEGELEVATE VABAÜHENDUSTE ANDMEBAAS

The screenshot shows a web browser window with the URL db.ngo.ee. The page features a navigation menu with 'Vabaühendused', 'Õppematerjalid', and 'Programmid'. A search bar contains the text 'Otsi'. On the left, there are several filter categories: 'Sihtrühmad' (Target groups) with buttons for 'Eakad', 'Keskealised', 'Kogukonnad', 'Koolieelikud', 'Noored (7-26)', 'Noored pered', 'Sarnase maailmavaatega inimesed', 'Sarnase probleemi või eesmärgiga inimesed', 'Sarnaste huvide, hobide või tegevusalaga inimesed', 'Vabaühendused', and 'Muu'; and 'Arendatavad pädevused ja valdkonnad' (Developable competencies and fields) with buttons for 'Algatusvõime ja ettevõtlikkus', 'Demokraatia ja inimõigused', 'Eneseväljendus', 'Esindusdemokraatia', 'Kogukonnategevus', 'Kultuuridevaheline mõistmine', 'Kultuuriline teadlikkus', 'Õppimisoskus', and 'Sotsiaalne ja kodanikupädevus'. On the right, a list of NGOs is displayed, including Abistajarunehiis, Agelinde, Allika talu loovkeskus, Andu Papi, Arendus- ja Innovatsioonikeskus Livonia, Arenduskeskus Ambrosia, Arengukoostöö Ümarlaud, Arengutoetajate ühing, Atsalama Maarahvaselts, Audevälja Arenduskeskus, Avalik Sõna, Avasta Anded, Avatud Eesti Fond, Avatud Hellenurme Noortekeskus, CISV Eesti, EMI-ECO, Eesti Assotsiatsioon Anti-AIDS, Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, Eesti Gaidide Liit, and Eesti Genealogia Selts, Viljandi osakond.

db.ngo.ee

Hea Kodanik

Vabaühendused Õppematerjalid Programmid

Otsi

Osaleb kogukonnapraktikas

Sihtrühmad:

Eakad Keskealised Kogukonnad

Koolieelikud Noored (7-26) Noored pered

Sarnase maailmavaatega inimesed

Sarnase probleemi või eesmärgiga inimesed

Sarnaste huvide, hobide või tegevusalaga inimesed

Vabaühendused Muu

Arendatavad pädevused ja valdkonnad:

Algatusvõime ja ettevõtlikkus

Demokraatia ja inimõigused Eneseväljendus

Esindusdemokraatia Kogukonnategevus

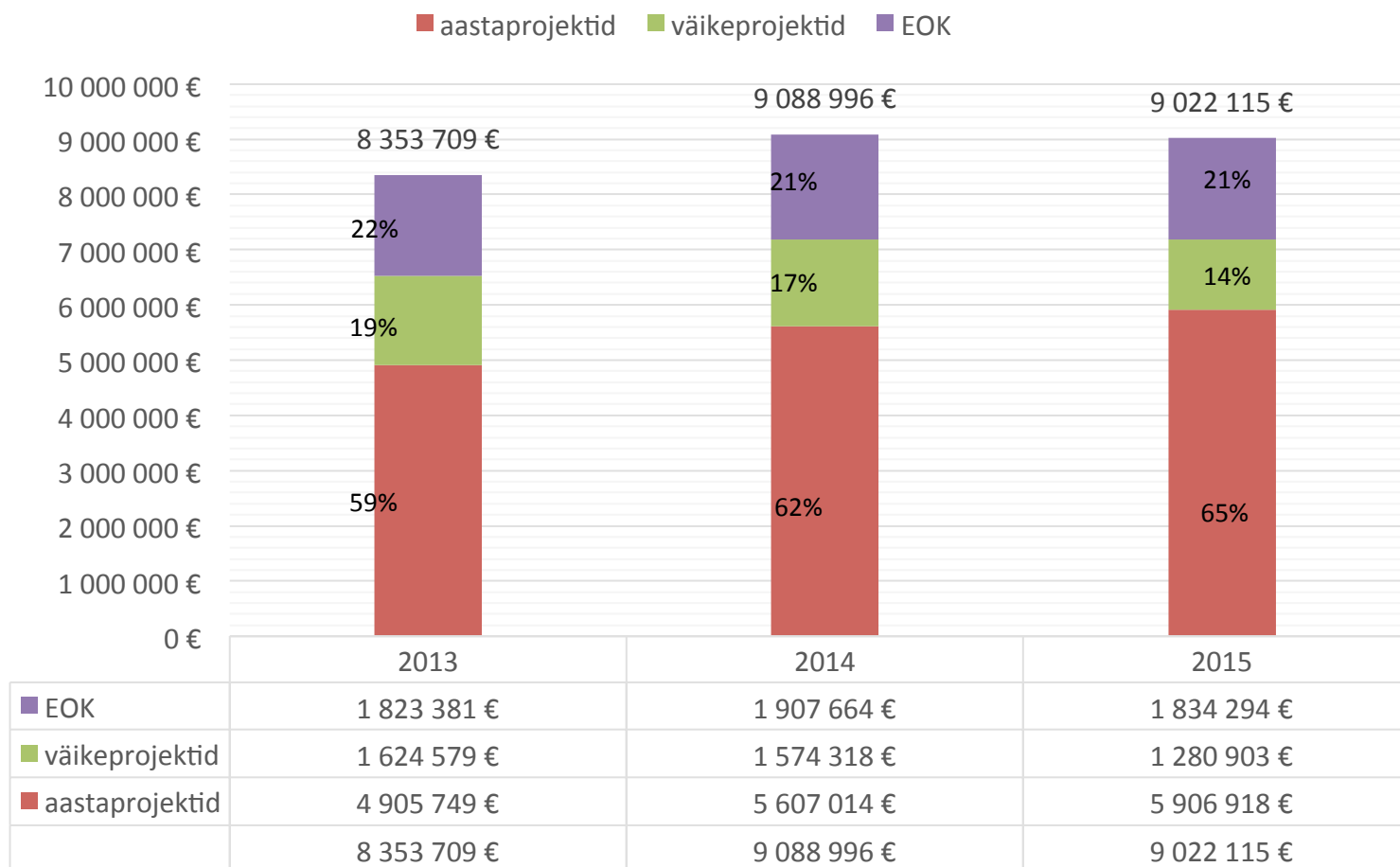
Kultuuridevaheline mõistmine

Kultuuriline teadlikkus Õppimisoskus

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Abistajarunehiis
Agelinde
Allika talu loovkeskus
Andu Papi
Arendus- ja Innovatsioonikeskus Livonia
Arenduskeskus Ambrosia
Arengukoostöö Ümarlaud
Arengutoetajate ühing
Atsalama Maarahvaselts
Audevälja Arenduskeskus
Avalik Sõna
Avasta Anded
Avatud Eesti Fond
Avatud Hellenurme Noortekeskus
CISV Eesti
EMI-ECO
Eesti Assotsiatsioon Anti-AIDS
Eesti Evangeelne Luterlik Kirik
Eesti Gaidide Liit
Eesti Genealogia Selts, Viljandi osakond

Hasartmängumaks: suurprojektid (aasta) ja väikeprojektid

Ettepanekud vabaühenduste rahastamise korrastamiseks

- **Muuta hasartmängumaksust vabaühenduste toetamise mudelit:** maksulaekumised saab suunata ministeeriumide eelarvetesse, et korraldada ministeeriumis läbipaistvamal moel tegevustoetuste (seni aastatoetused) otsustamine, projektikonkursid (seni väikeprojektid) saab ministeerium delegeerida ka rakendusasutusele (nt KÜSK, Innove, jt). Suunatud raha peab olema eraldatud ministeeriumi üldisest eelarvest, et seda ei saaks “aukude” lappimiseks kaotada. Sellise muudatusega on sotsiaal-, haridus- ja kultuurivaldkonnas võimalik kasutada raha palju läbimõeldumalt valdkonna eesmärkide ja vajaduste rahastamiseks ning korraldada praktikad vastavalt rahastamise juhendmaterjalile.

Kuidas edasi?

- Variraport
- Kohtumised HMN-I sihtrühmade ja ministeeriumitega
- Kokkulepe ja ettepanek seadusemuudatuseks
- Katuseraha osas pideva avaliku surve hoidmine

NÕUKOGU LIIKMETE VALIMINE

IVO VISAK

Üliõpilaskondade Liit

LEENA KIVISILD

Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon

MARI-LIIS JAKOBSON
Avatud Eesti Fond

MARTIN A. NOORKÕIV
Domus Dorpatensis

TOOMAS ROOLAIID

Päästeliit

EMSLi strateegia 2017-2020

MISSIOON: miks meid vaja on? Kellele ja mida?

1. Kellele? Mis võrreldes senisega on muutunud sihtrühmade rõhuasetustes?

2. Tegevussuunad, teemavaldkonnad: mida? Mis praegusega võrreldes peaks muutuma?

3. Kus?

AIDATA ARENEDA
VABAÜHENDUSTE **TEGEVUST/KODANIKUAKTIIVSUST** TOETAVAL
KESKKONNAL JA
TUGEVDADA **ÜHENDUSTE SUUTLIKKUST** SELLES KESKKONNAS
TULEMUSLIKULT TEGUTSEDA

- Liikumine vabaühenduste juurest ühiskonna poole
- Kas kõigepealt on vaja aktiivseid kodanikke ja siis tuleb kodanikuühiskond või on vaja kodanikuühiskonda ja siis tulevad aktiivsed kodanikud?
- kas “keskkond” on jäänud samaks?

SWOT: TUGEVUSED

- EMSL omab kodanikuühiskonnast “suurt pilti” ja me ekspertiis ning unikaalsus seisnebki seoste nägemises ja loomises (7)
- EMSLi maine on piisavalt tugev, me oleme “laua taga”, poliitikakujundamises “kohal” (3)
- EMSLi ümber on kogunenud ja koguneb jätkuvalt palju ägedaid inimesi (liikmed, nõukogu, töötajad, vabatahtlikud), kellel on nii tahe kui valmisolek kodanikuühiskonna arengusse ja EMSLi töösse oma osa anda (3)
- Rahvusvaheline võrgustik ning ligipääs rahvusvahelistele teadmistele annavad juurde ekspertiisi rääkida kaasa kodanikuühiskonna arengut puudutavatel teemadel (2)
- EMSLi liikmeskond (105) on piisavalt suur ja laiapõhjaline, mis annab meile teadmise ja legitiimsuse luua kodanikuühiskonna arendamisel agendat (1)
- Meil on toimiv infoväli oma siht- ja sidusrühmadega suhtlemiseks nii eesti kui vene keeles (1)
- EMSL on rahaliselt elujõuline, oma tegevuses läbipaistev, protsessid toimivad hästi

SWOT: NÕRKUSED

- Kuna tegevusvaldkondi palju, tegevus killustunud, tegeleme korraga paljuga ning meeskonnas liikmed on üksi: üksinda on mõju väiksem, laialivalguvate tegevuste tõttu EMSLi sõnum kokkuvõttes segasem (6)
- Valikud ja töö kvaliteet sõltuvad üksikutest inimestest, väikese meeskonna tõttu ei ole ka piisavat paindlikkust ülesannete ümbermängimiseks (3)
- EMSL ei ole viimasel ajal olnud teerajaja rollis ning näidanud üles innovaatilisi lahendusi (3)
- Me tegevuse mõju on keeruline mõõta ja näidata (1)
- EMSLi tugevused - näiteks maine, positsioon – pole täielikult realiseeritud (1)
- Kuna rahastamine on suures osas projektipõhine, ei ole EMSLil ja alati ka meeskonnaliikmetel piisavat rahalist kindlustunnet
- Liikmed on pigem passiivsed, nende osalus väike kuigi nad soovivad olla kaasatud ning saada EMSLi tööst kasu
- Kas meil on võimalust moodustada koalitsioone, millel on mõju?

SWOT: VÕIMALUSED

- Ühiskondliku debati polariseerumine on toonud välja palju rohkem aktiivseid inimesi- me võimalus on tegeleda nende harimisega vätimaks äärmuslikkust (5)
- Mõju hindamise oskuste paranemine ühiskonnas ja me enda võimalus suunata vabakonda oma mõju hindama, näitama, aitab vabakonna mõjukust suurendada (4)
- Globaliseerumine ja suurem rahvusvaheline läbikäimine annab võimaluse rohkemate teadmiste ja oskuste, ekspertiisi kasutamiseks me töös (3)
- Elanikkonna vananemine toob juurde suure hulga inimesi, keda kodanikuühiskonda kaasata (2)
- Tehnoloogiline areng annab uued võimalused annetamiseks, kaasamiseks (1)

SWOT: OHUD

- **Rahvusvahelised kriisid sunnivad riiki tegelema stabiilsusega ning arengute (sh kodanikuühiskonnaga seotud teemad ei saa piisavalt tähelepanu (5)**
- **Vabaühendustel pole katust vaja, EMSL kaotab oma tähtsuse (5)**
- **Avalikku raha jääb vähemaks ja seda on võimalik kasutada tegevusteks, mis pole EMSLi põhieesmärkidega seotud (4)**
- Konkurents headele töötajatele suureneb. Professionaalsel kodanikuühiskonnal pole tööandjana pakkuda töötajale lisaväärtust – palka maksta saab vähem, ühiskondlikku eneseteostust võimaldavad ka avalik- ja ärisektor.
- Poliitiline kord muutub ja kodanikuühiskonnal pole enam senistki mõju. Suureneb sõltuvus valitsusest nii ressursside kui tegevuse iseseisvuse osas.

VISIOON

- Kuidas kirjeldame oma missiooni, kui see on täidetud?
- Millised on konkreetsed faktid?
- Milliste näitajate järgi hindame, kas me oleme missiooni täitnud?

Praegune visioon:

Eestis on tugev kodanikuühiskond,
kus inimesed

saavad (keskkond), tahavad (hoiakud) ja oskavad aktiivselt osaleda

Võimalik visioon: aastal 2020 on ...

Palju häid kodanikke

Oleme poliitikas piisav jõud

vabaühendused on kuulnud ja arvestatud

Vabaühendused lahendavadki ühiskondlikke probleeme

Osalemiseks on võrdsed võimalused

Vabaühenduste mõju

Kaitstud
kodanikuruum:
kodanikualgatuseks
soodus keskkond

Vabaühendustel on
mõjusaks
tegutsemiseks
piisavad ressursid

Vabakonna
identiteet, ühised
huvid on
sõnastatud

Kodanikuharidus:
rohkem häid
kodanikke kes valmis
muutusi ellu viima

Eestvedajate
võimekus
probleemidega
tegelemiseks

Ühiskondlik
sidusus, sallivus ja
arvestamine

Strateegiaarutelu eesmärgid:

- kontrollida, kas pinnale jäänud teemad on päriselt olulised ja millist muutust neis ootame
- sisustada prioriteediks kipuvad märksõnad - mida need meile tähendavad, kas saame ühtmoodi aru EMSLi võimalustest ja rollist, millel peaks
- täpsustada vajadused ning koguda ettepanekuid
- kontrollida, ega ole teemasid, mis jäänud fookusest välja, ent on olulised

- MIS SEE TEEMA MINU JAOKS TÄHENDAB?
- MIKS SEE TEEMA ON TÄHTIS? KUS KING PIGISTAB?
- MIDA MEIE SAAME ÄRA TEHA JA MIDA TEISED SAAVAD ÄRA TEHA?

KAS MIDAGI JÄI KRIPELDAMA JA TAHAKS LISADA?

Mis edasi saab?

Kokkuvõtted aruteludest: Citizen OS platvormil on need koos ja saab kommenteerida

Võimalike stsenaariumite hindamine, ressursside hindamine

Mõju mudeli joonistamine: kuidas jõuame eesmärkideni

Millist organisatsiooni on eesmärkideks vaja?
Tegevusmudeli täpsustamine

Tegevuste täpsustamine, tegevuskava ja eelarve